176290 ـ روزه‌ی عاشورا تنها گناهان صغیره را پاک می‌کند و گناهان کبیره نیاز به توبه دارد

سوال

اگر من از کسانی باشم که شراب می‌نوشند، و بخواهم فردا و پس فردا (نهم و دهم محرم) را روزه بگیرم، آیا این روزه برای من حساب می‌شود، و در نتیجه گناهان سال قبل و سال آینده‌ام بخشیده خواهد شد؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا:

روزه‌ای که باعث بخشیده شدن گناهان سال گذشته و آینده می‌شود روزه‌ی روز عرفه است، اما روزه‌ی عاشورا باعث بخشش گناهان یک سال می‌شود.

درباره‌ی فضیلت روزه‌ی عرفه در پاسخ به سوال (98334) و درباره‌ی فضیلت روزه‌ی عاشورا در پاسخ شماره‌ی (21775) توضیح داده‌ایم.

ثانیا:

بدون شک نوشیدن شراب از گناهان بزرگ است، به ویژه در صورت پافشاری و ادامه‌ی آن؛ زیرا خمر مادر بدی‌ها و دروازه‌ی هر بدی است و رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ به سبب خمر ده تن را نفرین کرده‌اند. ترمذی (۱۲۹۵) از انس بن مالک ـ رضی الله عنه ـ روایت کرده که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ درباره‌ی خمر ده تن را لعنت کردند: کسی که آن را تهیه می‌کند و کسی که خواهان تهیه‌اش می‌باشد، و کسی که آن را می‌نوشد و کسی که آن را حمل می‌کند و کسی که برایش حمل می‌شود و ساقی آن و فروشنده‌اش و کسی که پولِ آن را می‌خورد و کسی که آن را می‌خرد و کسی که برایش خریده می‌شود این روایت را آلبانی در صحیح سنن ترمذی صحیح دانسته است.

بنابراین واجب است که شخص از این گناه دست کشیده و توبه کند و به خداوند روی آورد.

از سوی دیگر روزه‌ی روز عاشورا یا روز عرفه تنها گناهان صغیره را پاک می‌کنند، و گناهان کبیره نیاز به توبه‌ی نصوح دارد.

شیخ الاسلام ابن تیمیه ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«از وی ـ صلی الله علیه وسلم ـ به صحت رسیده که فرموده است: روزه‌ی روز عرفه [گناهان] دو سال را تکفیر می‌کند، و روزه‌ی روز عاشورا گناهان یک سال را تکفیر می‌نماید، اما ذکر مطلق لفظ تکفیر الزاما به معنای پاک شدن گناهان کبیره بدون توبه نیست، زیرا وی ـ صلی الله علیه وسلم ـ درباره‌ی نماز جمعه تا نماز جمعه‌ی دیگر و رمضان تا رمضان دیگر فرموده است: پاک کننده‌ی [گناهان] میان آن‌هاست اگر از کبائر دوری شود و مشخص است که نماز بهتر از روزه است و روزه‌ی رمضان بزرگتر از روزه‌ی روز عرفه است، ولی با این وجود گناهان را پاک نمی‌کند مگر در صورت دوری از گناهان کبیره چنانکه خود پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ قید کرده است؛ پس چگونه ممکن است کسی فکر کند که روزه‌ی مستحب یک روز یا دو روز گناه زنا و دزدی و شراب نوشی و قمار و جادوگری و مانند آن را پاک خواهد کرد؟ چنین چیزی ممکن نیست» مختصر فتاوی المصریة (۱/ ۲۵۴).

ابن قیم ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«برخی می‌گویند: روزه‌ی عاشورا گناهان همه‌ی سال را پاک می‌کند و در نتیجه روزه‌ی عرفه باعث اضافه شدن بر پاداش می‌گردد. این فریب خورده نمی‌داند که روزه‌ی رمضان و نمازهای پنجگانه بزرگتر و گرامی‌تر از روزه‌ی روز عرفه و روزه‌ی عاشورا است، حال آنکه این‌ها گناهان بین خود را در صورت دوری از گناهان کبیره پاک می‌کنند.

پس رمضان تا رمضان، و جمعه تا جمعه قادر به پاک کردن گناهان صغیره نیستند مگر در صورتی که ترک گناهان کبیره نیز با آن باشد، و این دو همراه با یکدیگر قادر به پاک کردن گناهان صغیره هستند.

بنابراین چگونه یک روزه‌ی مستحب همه‌ی گناهان کبیره‌ای را که شخص مرتکب شده و اصرار بر ادامه‌اش دارد و از آن توبه نکرده، پاک خواهد کرد؟ چنین چیزی محال است.

با این حال بعید نیست که روزه‌ی عرفه و روزه‌ی عاشورا به طور کلی پاک کننده‌ی همه گناهان بوده و از جمله‌ی نصوص وعدی باشد که دارای شروط و موانع است، و مانعِ آن پافشاری بر گناهان کبیره باشد. پس بنده اگر بر گناهان کبیره پافشاری نکند روزه و عدم پافشاری بر گناه به یاری هم آمده و بر تکفیر کامل [از گناهان] همکاری می‌کنند، همانگونه که رمضان و نمازهای پنجگانه با دوری از گناهان کبیره همراه شدند و گناهان صغیره را پاک کردند. با اینکه الله سبحانه و تعالی فرموده است:

إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ [نساء: ۳۱]

(اگر از گناهان کبیره‌ای که از آن نهی شده‌اید دوری گزینید بدی‌های شما را از شما می‌زداییم).

بنابراین دانسته می‌شود که قرار دادن یک چیز به عنوان پاک کننده‌ی گناهان مانع از آن نیست که آن سبب به همراه سببی دیگر در تکفیر گناهان همکاری کنند و در این حالت پاک شدن گناهان با جمع دو سبب قوی‌تر و کامل‌تر از یکی از آن‌ها خواهد بود و هر چه اسباب بخشش گناهان قوی‌تر باشد، تکفیر گناهان نیز قوی‌تر و کامل‌تر و شامل‌تر خواهد بود» الجواب الکافی (۱۳).

و ترمذی (۱۸۶۲) از عبدلله بن عمر روایت کرده که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمود: «هرکه خمر بنوشد خداوند نماز چهل روز او را نمی‌پذیرد؛ پس اگر توبه کند الله نیز توبه‌اش را خواهد پذیرفت، و اگر بازگشت خداوند نماز چهل روز او را قبول نمی‌کند، و اگر باز توبه کند خداوند توبه‌اش را خواهد پذیرفت، و اگر دوباره چنین کند خداوند نماز چهل روزش را نمی‌پذیرد، پس اگر توبه کند الله توبه‌اش را می‌پذیرد، و اگر برای چهارمین بار چنین کند الله چهل روز نمازش را نخواهد پذیرفت و اگر توبه کند الله توبه‌اش را نپذیرفته و از رود خبال او را می‌نوشاند» آلبانی در صحیح سنن ترمذی آن را صحیح دانسته است.

مبارکفوری در تحفة الأحوذی می‌گوید: گفته شده: نماز به طور ویژه ذکر شده زیرا بهترین عبادت بدنی است، پس اگر پذیرفته نشود دیگر عبادات نیز من باب اولی پذیرفته نخواهند شد (۵/ ۴۸۸).

حال که عبادات در صورت پافشاری بر نوشیدن خمر پذیرفته نمی‌شود، روزه‌ی عاشورا چگونه پذیرفته خواهد شد؟ و بلکه چطور گناهان یک سال را پاک خواهد کرد؟!

بنابراین برای شما واجب است که هر چه زودتر توبه‌ای نصوح و صادقانه نمایید و از گناهی که در آن به سر می‌برید یعنی نوشیدن خمر دست بکشید و این تقصیر را جبران نمایید و کار خیر بسیار انجام دهید تا خداوند توبه‌ی شما را بپذیرد و از آنچه در گذشته انجام داده‌اید درگذرد.

ثالثا:

آنچه گفتیم مانع از این نمی‌شود که شما روزه‌ی عرفه یا عاشورا را به جا بیاورید یا هر کار خیر مستحب را که خواستید از جمله نماز و روزه و صدقه و قربانی انجام دهید. نوشیدن خمر مانع از انجام این اعمال نیست و ارتکاب گناه کبیره معنایش این نیست که خودت را از طاعات و خیرات محروم کنی و در نتیجه قضیه از اینی که هست بدتر شود. بلکه هم در امر توبه عجله کن و دست از گناه بکش و هم در انجام کارهای نیک تلاش کن حتی اگر نفست بر تو غالب شد و مرتکب برخی گناهان شدی.

زیرا پذیرفته شدن عمل و درستی آن یک مساله است، و فضیلت خاص و بخشیده شدن گناهان یک سال یا دو سال یک مساله‌ی دیگر.

جعفر بن یونس می‌گوید: همراه با قافله‌ای در شام بودم که ناگهان صحرانشینان به ما هجوم آوردند و کاروان را به غارت بردند. سپس اموال را به سردسته‌ی خود عرضه کردند، و کیسه‌ای از شکر و بادام از آن بیرون آوردند و شروع به خوردن کردند، اما سردسته‌شان چیزی نمی‌خورد!

گفتم: تو چرا نمی‌خوری؟

گفت: من روزه‌ام!

گفتم: راهزنی می‌کنی و مال مردم را به غارت می‌بری و مردم را می‌کشی و روزه هم می‌گیری؟!

گفت: ای شیخ، جایی برای صلح [و بازگشت] باقی می‌گذارم!

سپس بعد از مدتی او را در حال طواف کعبه دیدم در حالی که لباس احرام پوشیده بود. گفتم: تو همان مرد هستی؟!

گفت: آری، آن روزه مرا به اینجا رساند!

(تاریخ دمشق: ۵۲/ ۶۶)